

Informace o průběhu a vyhodnocení prověrek BOZP v roce 2017

Tento písemný materiál je předkládán nejvyššímu orgánu OSŽ – Ústředí OSŽ na základě obsahového a kalendářního plánu zasedání Ú OSŽ v roce 2017. Obsahem tohoto materiálu jsou informace o provedených kontrolách oddělením BOZP OSŽ ve smyslu ustanovení § 322 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, nad stavem BOZP u zaměstnavatelů s působností Odborového sdružení železničářů v oblasti organizování prověrek BOZP. Dalšími zdroji pro získání poznatků byly i informace od inspektorů BOZP ZO OSŽ a dále Zprávy o prověrkách BOZP, které byly předloženy zaměstnavateli k připomínkování (SŽDC, s. o., ČD, a. s. a ČD Cargo, a. s.)

V ČR je povinnost zaměstnavatele organizovat prověrky BOZP na všech svých pracovištích a zařízeních uložena ustanovením § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a dále vyplývá i z Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 155 (Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí), která byla ratifikována, a která vešla v platnost dne 2. prosince 1989. **Ustanovení zákoníku práce zní:** „*Zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a se souhlasem zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zjištěné nedostatky odstraňovat*“. Toto zákonné ustanovení je z hlediska BOZP významné v tom, že zaměstnavatel minimálně jednou v roce prověří stav bezpečných pracovních podmínek na všech svých pracovištích a zařízeních. Lze rovněž říci, že provede jakousi generální revizi pracovišť a na základě zjištěných závad a nedostatků přijme potřebná opatření k jejich eliminaci nebo minimalizaci. V podmínkách zaměstnavatelů s působností OSŽ tato povinnost bývá zpravidla i obsahem kolektivních smluv. U zaměstnavatelů SŽDC, s. o., ČD, a.s. a ČD Cargo, a.s. byl stanoven termín pro ukončení prověrek 31. 5. 2017. Bližší organizační a metodické pokyny pro organizaci a provedení prověrek byly stanoveny vnitřními pokyny zaměstnavatele (směrnice, organizační opatření, atd.).

Hlavním cílem roční prověrky bylo provedení komplexní kontroly dodržování povinností, plynoucích z právních a ostatních předpisů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a to včetně vnitřních předpisů zaměstnavatelů v rámci všech pracovišť. Právní a ostatní předpisy BOZP jsou definovány v ustanovení § 349 zákoníku práce takto: „*Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.*“

Žádný právní předpis však přesně nestanoví obsah prověrky BOZP, nestanoví ani to, kdo konkrétně může prověrky provádět, respektive neurčuje ani konkrétní složení prověřkových

komisí. Toto je věcí zaměstnavatele, který by měl k organizaci samotných prověrek vydat vnitřní pokyny (metodiku, opatření, atd.) v dohodě s odborovou organizací.

Členy prověřkových komisí zpravidla byli odborně způsobilé osoby v prevenci rizik (zástupci zaměstnavatele pro BOZP), pověření zástupci zaměstnavatele, poskytovatelé pracovnělékařských služeb a zástupci místně příslušných odborových organizací. Pokud se však jedná o zástupce poskytovatele pracovnělékařských služeb, tento byl často zastoupen v prověřkových komisích s tím, že prováděl zároveň tzv. dohlídky na pracovištích zaměstnavatele. Povinnost provádět dohlídky na pracovištích (pravidelný dohled na pracovištích a nad pracemi vykonávanými zaměstnanci) je tomuto zástupci uložena ustanovením § 57 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů. Žádný právní předpis ale neukládá poskytovateli pracovnělékařských služeb (pracovnímu lékaři) povinnou účast v prověřkové komisi. Většinou však tito poskytovatelé pro provedení dohledu využili svoji účast v prověřkové komisi.

Svazoví inspektoři BOZP (pracovníci oddělení BOZP OSŽ) v roce 2017 provedli celkem 94 kontrol prověrek BOZP.

ČD, a. s.			ČD Cargo, a. s.			SŽDC, s. o.				Dceřiné spol. ČD, a. s. např. DPOV	Nedrážní organizace	Celkem
ZAP	DK V	jiné OJ např. OPT	PJ	SOKV	jiné OJ	OŘ	PO	HZS	Jiné OJ Např. SŽG, CDP			
10	12	4	9	5	0	25	19	2	3	1	4	94

V případě nedrážních zaměstnavatelů s působností Odborového sdružení železničářů jsme vycházeli z toho, že platí zákonná povinnost uskutečnění prověrek BOZP minimálně 1 x ročně ve smyslu zákoníku práce. Většina těchto zaměstnavatelů provádí prověrky až ve druhé polovině kalendářního roku. Termíny prověrek jsou zpravidla projednávány s místně příslušnými odborovými organizacemi. Oddělení BOZP v letošním roce provedlo 4 kontroly prověrek BOZP u nedrážních zaměstnavatelů. Dále je nutno konstatovat, že ani v letošním roce oddělení BOZP OSŽ neobdrželo od ZO OSŽ nedrážních organizací žádnou stížnost ani podnět na neprovedení prověrek BOZP ve smyslu ustanovení § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Hodnocení prověrek u nedrážních zaměstnavatelů s působností OSŽ bývá rovněž součástí zpráv o stavu BOZP a pracovní úrazovosti, které jsou vydávány některými nedrážními zaměstnavateli vždy začátkem kalendářního roku.

Prověrky BOZP, které byly organizovány u zaměstnavatelů s. o. SŽDC, ČD, a.s. a ČD Cargo, a.s. byly zaměřeny do těchto oblastí:

1. Systém zajištění a řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:
 - organizace a úroveň kontrolní činnosti na úseku BOZP
 - spolupráce s příslušnými odborovými orgány při zajištění BOZP
2. Výchova zaměstnanců k bezpečné a zdravé neohrožující práci:
 - provádění vstupních a periodických školení v oblasti BOZP
 - dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek
 - provádění periodických prohlídek
3. Prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání:
 - seznamování zaměstnanců s příčinami pracovních úrazů
 - seznamování zaměstnanců s opatřeními proti opakování pracovních úrazů
4. Revize hodnocení rizik:
 - hodnocení pracovních rizik v souvislosti se změnami technologií
 - aktualizace a měření rizikových faktorů pracovních podmínek
5. Výsledky prohlídek pracovišť a provozovaných technických zařízení:
 - stav pracovišť, budov a komunikací
 - stav dopravních, manipulačních a skladovacích prostor
 - provádění prohlídek hnacích vozidel a služebních vozů
 - stav strojů, zařízení, nářadí a nástrojů, dopravních a mechanizačních prostředků
 - vybavenost zaměstnanců OOPP, mycími, čisticími a desinfekčními prostředky
 - poskytování ochranných nápojů zaměstnancům

Hodnocení a získané poznatky z výkonu kontrolní činnosti svazových inspektorů BOZP v jednotlivých oblastech nad prověrkami BOZP:

I. OBLAST PRAHA

V rámci provedené kontrolní činnosti v oblasti Praha byla na všech kontrolovaných prověrkách zajištěna účast zástupce zaměstnavatele i zástupce odborové organizace. Zástupce poskytovatele pracovnílékařských služeb se zúčastnil asi poloviny kontrolovaných prověrek. Kladně lze hodnotit přístup odborových organizací, jejichž účast na prověrkách byla zajištěna ve všech případech. **Nejčastější závady, které byly uváděny do zápisů při prověrkách:** závady na komunikacích a stezkách (nerovnosti, neschůdnosti), vyskytovaly se závady v označení nebezpečných prostor (chybějící bezpečnostní nátěry).

II. OBLAST STŘEDOČESKÝ, KRÁLOVEHRADECKÝ A PARDUBICKÝ KRAJ

Zjištěn zájem a dobrá účast vedoucích zaměstnanců, zejména zaměstnavatelů ČD, a.s. a ČD Cargo, a.s., přínosná spolupráce při odstraňování závad, snaha o zlepšování pracovního prostředí zaměstnanců. Minimální zájem byl u smluvních poskytovatelů pracovnělékařských služeb o prověrky a dohlídky, převládal nedostatečný tlak ze strany zaměstnavatelů na jejich účast (vymáhání smluvních povinností), případně na provádění dohlídek na pracovištích v průběhu kalendářního roku. **Nejčastější závady, které byly uváděny do zápisů při prověrkách:** špatný stav a plísňě sanitárního zařízení, malba, chybějící bezpečnostní nátěry, apod.

III. OBLAST PLZEŇSKÝ A JIHOČESKÝ KRAJ

Konstatujeme, že kontrolované prověrky BOZP zde byly dobře připravené. Připomínka ze strany svazového inspektora k systému prověrek ve vztahu mezi jednotlivými zaměstnavateli, kdy zaměstnanci jednoho zaměstnavatele vykonávají pracovní činnost na pracovišti druhého zaměstnavatele. Jedná se o tzv. občasná pracoviště, kdy vlakové čety zaměstnavatele ČD Cargo, a.s. vykonávají obsluhu neobsazených stanic a nákladišť ve vlastnictví SŽDC, s. o. Na těchto pracovištích se ze strany ČD Cargo, a.s. prověrky BOZP neprováděly. Ze strany SŽDC, s. o. těmto pracovištím není při prověrkách věnována potřebná pozornost, neboť tento zaměstnavatel (SŽDC) zde své stálé zaměstnance nemá. **Nejčastější závady, které byly uváděny do zápisů při prověrkách:** závady na komunikacích (vnitřních i venkovních), přechodech a osvětlení pracovišť.

IV. OBLAST ÚSTECKÝ, LIBERECKÝ A KARLOVARSKÝ KRAJ

Ve všech kontrolovaných případech se prověrek účastnili i zástupci ZO OSŽ. Ve většině případů nebyl účasten zástupce poskytovatele pracovnělékařských služeb. Pozitivně lze v letošním roce hodnotit dodržování schváleného harmonogramu prověrek BOZP. **Nejčastější závady, které byly uváděny do zápisů při prověrkách:** špinavá a poškozená malba, závady v komunikacích (poškozené podlahové krytiny, špatná schůdnost stezek, apod.). V některých případech zaznamenány nejasnosti při provádění stanovených revizí a oprav objektů z důvodu nejasného vlastnictví nemovitostí.

V. OBLAST JIHOMORAVSKÝ A ZLÍNSKÝ KRAJ A KRAJ VYSOČINA

Většina kontrolovaných prověrek BOZP proběhla podle předem schváleného harmonogramu a byla kontrolována všechna trvale obsazená pracoviště. V několika případech došlo na návrh předsedy prověřkové komise k domluvě, že nebudou navštívena trvale neobsazená pracoviště, a to v případech, kdy příslušný vedoucí OJ prohlásil, že se tam nevyskytují žádné závady. Všechny kontrolované prověrky se účastnili i zástupci příslušné ZO OSŽ, nebo měli připravené (sepsané) závady a podněty pro prověřkovou komisi. **Nejčastější závady, které byly uváděny do zápisů při prověrkách:** špatný stav budov (oken a dveří), příp. střechy,

poškození podlahových krytin v kancelářích, zastaralá a nevyhovující elektroinstalace, nevyhovující stezky v kolejišti, apod.

VI. OBLAST MORAVSKOSLEZSKÝ A OLOMOUCKÝ KRAJ

Provedení a zajištění prověrek ze strany zaměstnavatelů na dobré úrovni. Vždy byl v případě kontrolovaných prověrek dodržen schválený harmonogram. U většiny prověrek byla prováděna i podrobná kontrola dokumentace a revizí i kontrol elektrického nářadí a spotřebičů. Velice dobrá byla účast zástupců pracovnělékařských služeb i zástupců místně příslušných odborových organizací. **Nejčastější závady, které byly uváděny do zápisů při prověrkách:** závady v komunikacích, chybějící bezpečnostní nátěry, nevyhovující stav stezek, výskyt plísní, nedostatečně zajištěné tlakové lahve od sodobarů a ruční hasicí přístroje.

Celkové vyhodnocení prověrek:

Na základě celkového vyhodnocení zjištěných poznatků lze konstatovat, že většina zjištěných závad a nedostatků v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci by se vůbec nemusela vyskytovat, pokud by byla ze strany zaměstnavatelů důsledně prováděna kontrolní činnost v souladu s ustanoveními zákoníku práce. Podle ustanovení § 101 odst. 1 je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce. Na to navazuje neméně důležitá povinnost v ustanovení § 101 odst. 2, kde je mj. stanoveno, že péče o BOZP uložená zaměstnavateli je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají. V návaznosti pak ustanovení § 102 odst. 3 zákoník práce konstatuje, že zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Dále je neméně důležité to, že zaměstnavatel musí úroveň BOZP kontrolovat pravidelně. Mnoho zaměstnavatelů často vyčkává s odstraňováním závad a nedostatků až na dobu konání prověrek BOZP, což je v rozporu se zásadami prevence rizik a právními předpisy v oblasti BOZP.

Mnohdy tomuto stavu však nepřímo napomáhali i někteří zaměstnanci, kteří zjištěné závady a nedostatky zaměstnavateli řádně a včas neohlásili, čímž však také porušili ustanovení zákoníku práce, neboť podle ustanovení § 106 odst. 4 písm. f) zákoníku práce je zaměstnanec povinen oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které mj. ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci.

Dalším častým získaným poznatkem byla rozdílnost v provádění samotných prověrek BOZP. Docházelo např. k tomu, že některé prověřkové komise se vůbec nezabývaly kontrolou dokumentace BOZP, některé komise zase neprovedly kontrolu všech pracovišť a zařízení zaměstnavatele. Občas se při prověrkách vedla v prověřkových komisích diskuse o tom, zda tu či onu závadu uvést do zápisu.

V neposlední řadě se často poukazovalo na nedostatečný zájem u některých zástupců poskytovatelů pracovnílékařských služeb se prověrek BOZP účastnit. Tento problém ale však mnohdy souvisel s nedostatkem těchto poskytovatelů v rámci ČR.

V jednom ojedinělém případě bylo oddělením BOZP OSŽ zjištěno porušení podnikové kolektivní smlouvy u zaměstnavatele. Tento zaměstnavatel naplánoval prověrky BOZP až na měsíc červen. Po zásahu oddělení BOZP byl tento stav uveden do souladu s ustanovením podnikové kolektivní smlouvy.

Přehled nejčastějších závad a nedostatků v oblasti BOZP	
Druh závady	Porušení právních předpisů BOZP
nesprávné označení regálů ve skladech	z. č. 309/2006 Sb., § 2, § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, čl. 10
nevyhovující stav stezek, komunikací, přechodů přes koleje	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. a) a d); NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 5; NV č. 168/2002 Sb., Příloha č. 4, čl. 1 a 2
chybějící kryty na osvětlovacích tělesech	z. č. 309/2006 Sb., § 4 odst. 1 písm. a); NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 2
nedostatečně prováděný úklid pracovišť	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. e); NV č. 361/2007 Sb., § 55a
nevyhovující stav sanitárních zařízení	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. c); NV č. 361/2007 Sb., § 54
nezajištěné kanály a šachty v kolejišti	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 7
nevyhovující stav malby v místnostech	z. č. 309/2006 Sb., § 2; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 3; NV č. 361/2007 Sb., § 55b
nedostatečné zajištění upevnění hasicích přístrojů a plynových lahví u sodobarů	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3; V č. 246/2001 Sb., § 3

Závěrem lze konstatovat, že většina závad, které byly zjištěny při prověrkách v roce 2016, byla odstraněna. Pozitivně můžeme hodnotit, že i počet závad starších dvou a více let má již delší dobu stále klesající tendenci. Z pohledu svazových inspektorů velice kladně hodnotíme, že se stále více odborových organizací aktivně zapojuje do prověrek BOZP. Zaměstnanci tak realizují své zákonné právo, ale i povinnost podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Od každého zaměstnance se očekává, že bude svým přístupem zaměstnavateli pomáhat uplatňovat právními předpisy stanovená a zaměstnavatelem přijatá opatření a že se bude účastnit na řešení otázek BOZP. Na tomto místě je nutno zdůraznit důležitost toho, aby každá odborová organizace měla ve svých řadách vyškoleného inspektora BOZP. Velmi pozitivně je však nutno hodnotit to, že v rámci kontrolovaných prověrek BOZP nebyly zjištěny závady v oblasti BOZP, které by přímo ohrožovaly životy a zdraví zaměstnanců.

Miroslav Feber v. r.
vedoucí svazový inspektor BOZP

JUDr. Petr Kožmín v. r.
vedoucí oddělení – svazový inspektor BOZP